

Motion till riksdagen 2025/26:697

av **Malin Danielsson m.fl. (L)**

Skilda valdagar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Stockholm som pilotregion för skilda valdagar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den gemensamma valdagen och Sveriges fyraåriga mandatperioder gör att Sverige idag har längst mellan valen bland samtliga demokratiska länder i världen. Detta leder till att den kommunala och regionala politiken prioriteras ned gentemot rikspolitiken.

Liberalerna vill därför se ett avskaffande av den gemensamma valdagen för att vitalisera den svenska demokratin.

År 1968 beslutade Sverige att införa enkammarriksdag och gemensam valdag för val till kommun, landsting och riksdag. Beslutet fattades i samband med den partiella författningsreformen samma år i vilken valsystemet, kammarsystemet och den gemensamma valdagen ingick. Genom ändringen av regeringsformen 1994 ändrades också mandatperiodernas längd från tre till fyra år. Sverige är unikt med att ha en lagstadgad gemensam valdag för både lokala och nationella val. I den mån det förekommer gemensamma valdagar i andra länder är det främst mellan delstatlig, regional och kommunal nivå. Till skillnad från Sverige är dessa länders gemensamma

valdagar sällan lagstadgade, utan uppstår eftersom det blivit mest praktiskt att förlägga val som, av olika skäl, hamnat under samma år till samma dag.

Sveriges unika modell, med val endast vart fjärde år, leder till att den svenska demokratin rör sig i ett långsamt tempo. Det gör också att den kommunala och regionala politiken ofta får betydligt mindre uppmärksamhet än rikspolitiken. Detta är särskilt påtagligt i storstadsregionerna, där det finns få lokala medier och medborgarnas kännedom om den lokala och regionala politiken därmed ytterligare försvåras. För tunga välfärdsområden som skola, vård och omsorg ligger huvudansvaret på den kommunala och regionala nivån, men den gemensamma valdagen innebär att fokus i mycket hög grad ligger på rikspolitiken när väljarna ska gå till valurnan.

Att avskaffa den gemensamma valdagen vore ett sätt att vitalisera demokratin. Politiker och media skulle få fokusera på lokala och regionala frågor. Den lokala politikens ställning i samhället skulle stärkas genom skilda valdagar och det skulle bli lättare för väljarna att hålla sig uppdaterade och informerade kring politiken då de skulle gå och rösta oftare. Därigenom får väljarna både större möjlighet att bevara och utveckla sina politiska kunskaper men också ökad möjlighet att utkräva ansvar från politikerna på samtliga nivåer. Ur ett jämställdhetsperspektiv skulle skilda valdagar även innebära ett större fokus på några av de politiska frågor som traditionellt prioriteras högre av kvinnor jämfört med män, såsom vård, omsorg och skola. Enligt flera opinionsundersökningar är sjukvården till och med den fråga som anses allra viktigast bland svenskar. Då är det avgörande att den lokala och regionala politiken får mer utrymme i svensk politik.

Kritiker menar emellertid att avskaffandet av den gemensamma valdagen skulle leda till ett avsevärt lägre valdeltagande och att de lokala valen skulle riskera att användas för att yttra väljarnas missnöje med rikspolitiken. Men detta skulle inte nödvändigtvis behöva vara fallet. I Norge, vars valsystem på många sätt liknar det som Sverige hade före införandet av den gemensamma valdagen, upprätthåller man högt valdeltagande samtidigt som man lyckas separera rikspolitiken från den lokala politiken. Det behöver inte heller nödvändigtvis vara något dåligt att de lokala valen också får präglas av rikspolitiken. Valresultaten skulle då verka som ytterligare ett sätt för folket att utkräva ansvar och tvinga rikspolitikerna att ta till sig av valresultaten.

Demokratin i Sverige behöver vitaliseras. Den kommunala och regionala politiken står alltför ofta i skuggan av rikspolitiken och i ett öppet demokratiskt samhälle har folket rätt att utkräva ansvar från sina politiker på samtliga nivåer. Då räcker det inte

med att svenskar enbart får gå och rösta vart fjärde år. Därför bör riksdagen ställa sig bakom det som anförs i motionen om att låta Stockholm bli pilotregion för skilda valdagar och tillkännage detta för regeringen.

Malin Danielsson (L)

Fredrik Malm (L)

Joar Forssell (L)

Gulan Avcı (L)

Martin Melin (L)